Föstudaginn 9. maí 1997.

Nr. 293/1996. **Ágúst Atlason**
Helgi Pétursson og
Ólafur Þórðarson
(Hróbjartur Jónatansson hrl.)
gegn
Ólafíu Hrönn Jónsdóttur
(Guðni Á. Haraldsson hrl.)
og gagnsök

Samningur. Skaðabætur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Aðaláfrýjendur skutu málinu til Hæstaréttar með stefnu 31. júlí 1996 og krefjast aðallega sýknu, en til vara, að kröfur gagnáfrýjanda verði lækkaðar. Einnig krefjast þeir málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 29. nóvember 1996 og krefst þess aðallega, að aðaláfrýjendur verði dæmdir til að greiða sér sameiginlega 590.000 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt vaxtalögum nr. 25/1987 frá 21. apríl 1995. Til vara krefst hún staðfestingar héraðsdóms. Loks krefst hún málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Hinn 18. febrúar 1997 voru að tilhlutan gagnáfrýjanda teknar skýrslur af Stefáni Baldurssyni þjóðleikhússtjóra og Hávari Sigurjónssyni, leiklistarráðunaut Þjóðleikhússins. Var endurrit úr dómabók Héraðsdóms Reykjavíkur með framburði þeirra lagt fyrir Hæstarétt svo og bréf þjóðleikhússtjóra 9. janúar 1997 og bréf leiklistarráðunautarins 11. sama mánaðar. Í gögnum þessum kemur meðal annars fram, að Björn Björnsson, leikstjóri skemmtidagskrár á Hótel Sögu, hafði nokkru fyrir frumsýningu leikritsins Taktu lagið, Lóa, spurst fyrir um hjá þessum vitnum, hvenær kvölds ætla mætti, að sýningum leikritsins lyki. Hafi stjórn Þjóðleikhússins eftir

það ákveðið, að sýningar verksins skyldu hefjast klukkan 20 í stað klukkan 20.30, eins og áður hafði verið ákveðið. Segja vitnin, að ákvörðun þessi hafi meðal annars verið tekin að ósk gagnáfrýjanda vegna þátttöku hennar í skemmtidagskránni á Hótel Sögu. Einnig kemur fram í hinum nýju gögnum, að eftir frumsýningu hafi sýningum leikritsins lokið á milli klukkan 22.45 og 22.55.

II.

Við munnlegan málflutning fyrir Hæstarétti var af hálfu aðaláfrýjenda borin fram sú málsástæða, að með því að taka 21. apríl 1995 fyrirvaralaust við greiðslu frá Hótel Sögu á launum fyrir æfingar og tvær sýningar á skemmtidagskránni hafi gagnáfrýjandi fyrirgert rétti sínum til að gera frekari kröfur á hendur aðaláfrýjendum. Ekki verður séð, að málsástæðu þessari hafi verið hreyft í héraði. Þegar af þeirri ástæðu verður hún ekki tekin til greina gegn mótmælum gagnáfrýjanda.

Eins og segir í héraðsdómi, gerðu aðaláfrýjendur verksamning við Hótel Sögu um það, að þeir tækju að sér að flytja dagskrá í Súlnasal hótelsins á tímabilinu frá 18. febrúar til 13. maí 1995 „með framlengingu, ef markaður er fyrir hendi“. Í reynd lauk sýningum þetta vor ekki fyrr en 31. maí.

Áfrýjendur hafa ekki sannað þá staðhæfingu sína, að samningur þeirra við gagnáfrýjanda um þátttöku í skemmtidagskránni hafi einungis verið til reynslu eða að þeim væri heimilt að slíta samningnum með nánar tilteknum fyrirvara. Verður að leggja til grundvallar, svo sem gert er í héraðsdómi, að gagnáfrýjandi hafi mátt gera ráð fyrir að taka þátt í dagskránni til maíloka. Verður því að telja með vísun til forsendna héraðsdóms, að aðaláfrýjendur hafi með ólögmætum hætti slitið samningi sínum við gagnáfrýjanda. Með skírskotun til röksemda héraðsdómara þykja skaðabætur fyrir fjártjón gagnáfrýjanda af völdum þessara vanefnda aðaláfrýjenda hæfilega ákveðnar í héraðsdómi.

III.

Auk bóta fyrir fjártjón felst í dómkröfu gagnáfrýjanda krafa um miskabætur, að fjárhæð 200.000 krónur, á þeim grundvelli, að nafn hennar hafi heimildarlaust verið notað til að auglýsa skemmtidag-

skrá þá, sem málið varðar, eftir að gagnáfrýjandi hætti að taka þátt í henni vegna vanefnda aðaláfrýjenda. Vísar gagnáfrýjandi til 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 til stuðnings miskabótakröfu sinni. Gagnáfrýjanda var tilkynnt 9. mars 1995, að samstarfi hennar og aðaláfrýjenda væri lokið. Gagnáfrýjandi lagði fram ljósrit af auglýsingu í Morgunblaðinu 11. mars 1995 frá Hótel Sögu og upplýsingum um dagskrána í skemmtanadálki sama blaðs 9. og 16. mars 1995. Er nafns gagnáfrýjanda þar getið sem þátttakanda í skemmtidagskránni. Ekki er leitt í ljós, að birting auglýsingarinnar eða upplýsinga í skemmtanadálkinum verði raktar til sakar aðaláfrýjenda eða annarra atvika, sem þeir bera ábyrgð á. Verður þegar af þeirri ástæðu að sýkna þá af kröfu um miskabætur.

Samkvæmt því, sem rakið er hér að framan, verður hinn áfrýjaði dómur staðfestur.

Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að aðaláfrýjendur greiði málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Aðaláfrýjendur, Ágúst Atlason, Helgi Pétursson og Ólafur Þórðarson, greiði gagnáfrýjanda, Ólafíu Hrönn Jónsdóttur, 150.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 27. júní 1996.

Mál þetta, sem var dómtekið 30. maí sl., er höfðað með stefnu, þingfestri 8. júní 1995, af Ólafíu Hrönn Jónsdóttur, Skólavörðustíg 43, Reykjavík, gegn Ágústi Atlasyni, Lækjarfit 5, Garðabæ, Helga Péturssyni, Víðihlíð 13, og Ólafi Þórðarsyni, Urðarstíg 4, Reykjavík, öllum persónulega og fyrir hönd Ríó-tríósins, Birni Björnssyni, Engjaseli 41, Reykjavík, og Hótel Sögu v/Hagatorg, Reykjavík.

Við munnlegan flutning málsins féll stefnandi frá kröfum á hendur Birni Björnssyni.

Dómkröfur.

Endanlegar dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði dæmdir in solidum til að greiða stefnanda 590.000 kr. ásamt dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 22. apríl til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar samkvæmt fram lögðum málskostnaðarreikningi.

Dómkröfur stefndu Ágústs, Helga og Ólafs eru þær, að þeir verði alsýknaðir af öllum kröfum stefnanda og stefnanda gert að greiða sér málskostnað samkvæmt fram lögðum málskostnaðarreikningi auk virðisaukaskatts.

Dómkröfur stefnda Hótel Sögu hf. eru þær, að félagið verði sýknað af öllum kröfum stefnanda og stefnandi dæmd til að greiða stefnda málskostnað að mati dómsins.

Eins og áður greinir, var fallið frá kröfum á hendur Birni Björnssyni, en krafa er gerð af hans hálfu um málskostnað úr hendi stefnanda.

Málavextir.

Stefnandi kveður málavexti þá, að hún hafi verið ráðin til starfa sem „skemmtikraftur" í skemmtidagskránni Ríó-Saga, sem hafi verið samstarfsverkefni Hótel Sögu og Ríó-tríósins fyrstu mánuði árs 1995. Björn Björnsson, sem hafi verið leikstjóri dagskrárinnar, hafi hringt í sig um miðjan janúar og beðið sig að vera með. Um það hafi verið samið, að stefnandi tæki þátt í skemmtidagskránni þann tíma, sem hún stæði yfir, út maímánuð 1995, og hafi verið gert ráð fyrir einni sýningu á viku að jafnaði. Skyldu greiðslur fyrir hverja sýningu vera 30.000 kr., og að auki skyldu 30.000 kr. greiddar vegna æfinga. Æfingar hafi hafist í byrjun febrúar 1995 og skemmtidagskráin verið frumsýnd 18. febrúar.

Stefnandi hafi tekið þátt í sýningunni 18. febrúar. 25. febrúar hafi hún verið veik, en verið með 4. mars. Fimmtudaginn 9. mars hafi Björn Björnsson tilkynnt stefnanda, að ákveðið hefði verið, að hún yrði ekki lengur með í skemmtidagskránni. Stefnandi hafi þá leitað til lögmanns Félags íslenskra leikara, sem hafi sent símskeyti 10. mars og óskað staðfestingar á fyrirvaralausri riftun samningsins, en jafnframt spurst fyrir um það, hvort ætlast væri til, að stefnandi tæki þátt í næstu sýningu. Hótelstjóri Hótel Sögu hafi staðfest í samtali við lögmann Félags íslenskra leikara daginn eftir, að ekki væri óskað frekari þátttöku stefnanda í sýningunni. Ástæður þessa voru tilgreindar þær, að betur þætti henta, að sýningin hæfist 15 mínútum fyrr en verið hefði. Svo hafi háttað til, að stefnandi tók einnig þátt í sýningu í Þjóðleikhúsinu á þessum tíma og hefði því ekki getað komið fyrr. Um þetta hafi leikstjóra verið fullkomlega kunnugt allt frá upphafi, og hafi það raunar verið forsenda þess, að stefnandi gæti tekið þátt í sýningunni á Hótel Sögu.

Eftir að Ríó-Saga hafði einhliða rift samningi sínum við stefnanda, hafi þátttaka hennar í skemmtidagskránni margsinnis verið auglýst, meðal annars í Morgunblaðinu 11. febrúar (sic) 1995.

Með bréfi, dags. 22. mars 1995, hafi stefnandi sett fram kröfu á hendur stefndu til greiðslu skaðabóta vegna ólögmætrar og fyrirvaralausrar riftunar

á samningi aðila. Bréfið hafi verið stílað á Ríó-Sögu, c/o Jónas Hvannberg og Björn Björnsson, og sent á Hótel Sögu. Í svarbréfi, dagsettu 18. apríl 1995, frá lögmanni Hótel Sögu, Brynjólfi Kjartanssyni hrl., er þeirri skoðun lýst, að stefnandi hafi á engan hátt verið starfsmaður Hótel Sögu. Síðar hafi komið í ljós, að bréfið hafi aldrei borist þeim í hendur, sem því var ætlað, það er aðstandendum Ríó-Sögu, Ríó-tríóinu og Birni Björnssyni. Hinn 21. apríl hafi bréfið því verið sent öllum félögum í Ríó-tríói svo og Birni Björnssyni og óskað viðbragða. Þau hafi engin orðið.

Af hálfu stefnda Ríó-tríós er því haldið fram, að Björn Björnsson hafi farið til fundar við stefnanda á vinnustað hennar í Þjóðleikhúsinu og rætt við hana um áhuga hennar og möguleika á að taka þátt í dagskránni. Hafi þá komið í ljós, að stefnandi skyldi fara með aðalhlutverk í leikverkinu Taktu lagið, Lóa, og skyldi það vera á dagskrá í leikhúsinu á sama tíma og fyrirhuguð dagskrá stefndu á Hótel Sögu. Ræddi Björn þá einnig við þjóðleikhússtjóra og leikstjóra leikverksins. Hafi allir aðilar lýst miklum efasemdum um, að stefnandi gæti tekið þátt í sýningu stefndu, þar sem söngverk af því tagi, sem stefnandi tók þátt í, tæki að jafnaði mun lengri tíma í flutningi en þar, sem ekki er söngur og tónlist. Engu að síður hafi stefnandi og Björn ákveðið að láta á það reyna, hvort þátttaka stefnanda yrði mögulegt eða ekki.

Þegar ákveðið hafi verið að ráðast í uppfærslu á skemmtidagskránni, hafi ekki legið fyrir endanlegt handrit að henni, ekki verið vitað nákvæmlega um fjölda sýninga, ekki nákvæmlega, hvenær kvöldsins skemmtidagskráin skyldi hefjast, ekki um einstök hlutverk þeirra aðila, sem vinna skyldu að henni, o. s. frv. Þar hafi ekkert legið fyrir um það við upphaf dagskrárinnar, hvert framlag stefnanda skyldi vera nákvæmlega. Hins vegar hafi verið ljóst, að sýningin skyldi standa yfir í eina og hálfa klukkustund.

Til stefnanda hafi verið leitað sem „skemmtikrafts“ í venjulegum skilningi orðsins, en ekki sem leikara, enda hafi stefnandi getið sér gott orð sem skemmtikraftur. Hafi því ekki verið um að ræða ráðningu stefnanda sem leikara við uppsetningu á leikriti í leikhúsi, eins og málatilbúnaður stefnanda gefi tilefni til að ætla.

Við upphaf samstarfs stefnanda og stefndu hafi stefnanda verið gert ljóst, að algerlega væri óvíst, hvert hlutverk hennar yrði í skemmtidagskránni, þ. e. a. s., hvenær hún skyldi stíga á svið, hversu lengi hún skyldi skemmta, hvaða efni hún skyldi nota o. s. frv. Einvörðungu hafi verið samið um það fyrir fram, að stefnandi skyldi fá 30.000 kr. fyrir hvert skipti, sem hún tæki þátt í æfingu og sýningu á vegum stefndu. Um annað hafi ekki verið samið. Þegar skemmtidagskrá af þessu tagi sé sviðsett, sé óvíst eðli máls sam-

kvæmt, hversu lengi hún kunni að standa yfir; hún geti staðið lengi yfir ellegar kolfallið, eins og sagt er. Þá geti þurft að skipta út einstökum atriðum fyrir önnur í samræmi við vilja áhorfenda og aðstandendur sýningar.

Af þessum ástæðum hafi ekki verið unnt að fastsetja annað um samstarf aðila málsins en það, sem laut að greiðslum fyrir þátt stefnanda. Það sé því rangt, að um það hafi verið samið við stefnanda, að hún tæki þátt í sýningunni út maímánuð 1995, eins og haldið sé fram í stefnu.

Þá sé afar mikilvægt í þessu sambandi að hafa í huga, að ekki sé kleift að fastsetja að kvöldi byrjunartíma skemmtidagskrár af þessu tagi. Helgist það af því, að gestir í Súlnasal, sem er vínveitingahús, séu ráðandi um það, hvenær rétt sé að hefja dagskrá af því tagi, sem um ræði. Skipti máli að hefja sýningu, strax og „salurinn er tilbúinn", til þess að vera ekki með sýninguna í gangi, eftir að gestir eru almennt orðnir drukknir. Sé þá ekki fært að keyra sýninguna áfram, þar sem drukkna gesti skorti einbeitingu, en auk þess raski umgangur um salinn og skvaldur flutningi skemmtiatriða. Breytilegt sé því eftir gestum, hvenær æskilegt er að hefja dagskrána.

Vegna óska stjórnenda Hótel Sögu hafi orðið að ljúka sýningunni ekki síðar en 23.30 um kvöldið, þar sem þá hófst sala aðgöngumiða inn í salinn og almennur dansleikur hófst. Eftir það tímamark sé ekki unnt að halda í gangi sýningu af þessu tagi.

Á grundvelli þessara forsendna hafi stefnandi tekið þátt í skemmtidagskrá stefndu. Hafi stefnandi verið með í fyrsta sinn 18. febrúar 1995 og sýningin hafist u. þ. b. kl. 22.00. Hafi það helgast af því, hversu seint stefnandi gat tekið þátt í henni. Þátttaka stefnanda í sýningunni hafi hafist um kl. 23.00 og stefnandi verið með til loka sýningarinnar eða í u. þ. b. 30 mínútur. Hafi þetta stafað af því, að leikritið Taktu lagið, Lóa stóð til tæplega kl. 23.00, og hafi stefnandi ekki getað verið með fyrr, eins og áður segi. Þegar kom að sýningu 25. febrúar, hafi stefnandi ekki getað komið vegna veikinda og boðað forföll. Hinn 4. mars hafi stefnandi verið þátttakandi í sýningunni.

Að fenginni reynslu eftir fyrstu þrjár sýningar hafi þótt sýnt, að ekki var unnt að hefja skemmtidagskrá svo seint að kveldi, um kl. 22.00. Hafi hvort tveggja verið, að í járnum hafi staðið, að sýningu lyki fyrir þann tíma, er almennur dansleikur hófst, kl. 23.30, og jafnframt, að sýning, svo seint að kvöldi, hefði orðið fyrir þó nokkrum truflunum af því tagi, sem áður sé lýst. Hafi því verið ákveðið að hefja skemmtidagskrána nokkru fyrr og stefnanda verið tilkynnt um þessa breytingu. Þessi breyting hafi að sjálfsögðu leitt til þess, að stefnandi hafi ekki getað verið með í sýningunni vegna starfs síns í Þjóðleikhúsinu, og komi það ekki á óvart, enda miklar efasemd-

ir um með aðilum í upphafi samstarfsins, að stefnandi gæti í raun verið með í sýningunni vegna starfs síns í leikhúsinu.

Af þessum ástæðum hafi það komið stefndu í opna skjöldu, þegar stefnandi taldi, að samningi við hana hefði verið rift með ólöglegum hætti, með tilheyrandi skaðabótakröfum, sbr. sóknargögn málsins. Þyki stefndu það allnokkur umsnúningur frá raunverulegum atvikum þessa máls, sem séu einfaldlega þau, að stefnandi hafi ekki getað tekið þátt í skemmtidagskrá stefndu að Hótel Sögu, eins og áður sé rakið.

Af hálfu stefnda Hótel Sögu hf. er því haldið fram, að félagar Ríó-tríós hafi verið ráðnir sem verktakar til þess að sjá um, semja og flytja skemmtidagskrá í Súlnasal Hótel Sögu, sem borið hafi vinnuheitið Ríó-Saga. Skriflegur verksamningur hafi verið gerður milli aðila, dags. 21. janúar 1995. Samkvæmt honum skyldi dagskráin verða flutt á tímabilinu 18. febrúar til 13. maí 1995. Verkkaupi, þ. e. a. s. Hótel Saga hf., skyldi greiða meðstefndu ákveðna fjárhæð fyrir hverja sýningu, en innifaldar í þeirri fjárhæð hafi verið greiðslur vegna æfinga og undirbúnings sýningarinnar svo og allur kostnaður nema sá, sem Hótel Saga hf. tók sérstaklega að sér, svo sem laun leikstjóra og tæknimanna. Stefndi Hótel Saga hf. hafi tekið að sér að greiða ofangreinda fjárhæð, skipta á einstaka reikninga ýmissa listamanna samkvæmt yfirliti meðstefndu, eins og fram komi í 2. gr., 2. mgr., samningsins. Meðstefndu hafi tekið að sér að greiða öðrum listamönnum, sem að sýningunni kynnu að koma, en Hótel Saga hf. tekið að sér framkvæmdina, eins og að framan segi.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Af hálfu stefnanda er við það miðað, að með þeirri tilkynningu Björns Björnssonar til stefnanda, að ákveðið hefði verið, að hún yrði ekki lengur með í skemmtidagskránni, hafi Ríó-Saga einhliða og fyrirvaralaust rift samningi, sem þessir aðilar höfðu gert um þátttöku stefnanda í skemmtidagskránni. Upp gefnar ástæður um, að flýta þyrfti dagskránni, hafi ekki veitt samningsaðila heimild til riftunar, þar sem stefndu hafi vitað, að stefnanda var ókleift að koma fyrr. Samningurinn, sem gerður var, hafi verið um þátttöku stefnanda í skemmtidagskránni allan þann tíma, sem hún yrði sýnd, en gert hafi verið ráð fyrir, að það yrði út maímánuð. Samningurinn hafi ekki verið skriflegur og ekkert fjallað um heimild til uppsagnar á honum. Því gildi hin almennu ákvæði samningalaga í þessu sambandi. Forsendur riftunar hafi engar verið. Stefnandi hafði í engu brugðist skyldum sínum gagnvart viðsemjendum, og því séu stefndu bótaskyldir á grundvelli ólögmætrar riftunar. Þegar fólk ráði sig tímabundið til starfa, sé almennt

ekki innan þess tíma heimilt að slíta ráðningu með uppsögn, nema samið hafi verið sérstaklega um það eða einhvers konar fyrirvari gerður.

Eftir að Ríó-Saga hafði einhliða rift samningnum við stefnanda, hafi þátttaka hennar í skemmtidagskránni iðulega verið auglýst í útvarpi og dagblöðum. Stefnandi telur, að þar hafi nafn sitt verið misnotað og með því vegið að listamannsheiðri sínum. Geri hún því kröfu til miskabóta á grundvelli 26. gr. skaðabótalaga.

Stefnandi hafi gert þennan samning við Ríó-Sögu og verið tjáð, að aðstandendur væru Ríó-tríó og Hótel Saga. Stefndi Björn Björnsson hafi verið leikstjóri sýningarinnar og tengiliður hennar við hótelið. Þar sem Hótel Saga telji sig ekki aðila þessa máls, samanber bréf lögmanns hennar, dagsett 18. apríl 1995, hafi Birni einnig verið stefnt í máli þessu, þar sem hann hafi bæði ráðið og rekið stefnanda. Hótel Saga hafi tekið á sig ýmsar skyldur gagnvart Ríó-Sögu, svo sem greiðslur vegna æfinga og undirbúnings, beint til listamanna, svo og umsjón bókhalds, að því er virðist. Það bendi til þess, að réttarsamband þess og Ríó-Sögu hafi verið nánara en svokallað „verktakasamband", svo sem haldið er fram í bréfinu. Þetta komi meðal annars fram á því, að reikningur, sem stefnandi hafi gert vegna þátttöku sinnar í Ríó-Sögu, var stílaður á Hótel Sögu samkvæmt þeirra leiðbeiningum og greiddur athugasemdalaust. Því sé Hótel Sögu einnig stefnt.

Dómkrafan sundurliðast þannig:

Greiðslur vegna reglulegra sýninga út maí, 12 skipti á 30.000 krónur	kr.	360.000
Greiðsla vegna aukasýningar 31. mars	–	30.000
Miskabætur	–	200.000

Í innheimtubréfi lögmanns stefnanda hafi verið krafist greiðslu á 680.000 kr., og hafi Hótel Saga hf. fallist á að greiða stefnanda 21. apríl 1995 90.000 kr. vegna æfinga og tveggja sýninga í skemmtidagskránni. Því sé kröfufjárhæð 680.000 kr. – 90.000 kr. eða 590.000 kr.

Málsástæður og lagarök stefnda Ríó-tríós.

Af hálfu þessa stefnda er því allsendis mótmælt, að stefndu hafi rift samningi með ólögmætum hætti. Hið rétta sé, að stefnandi hafi ekki getað staðið við samninginn af fyrrgreindum sökum. Hafi hún hætt þátttöku í skemmtidagskránni af þeim ástæðum einvörðungu, en ekki af ástæðum, sem stefndu sé um að kenna.

Stefnandi haldi því fram að fyrir hendi sé munnlegur samningur á milli aðila málsins með tilteknu efni. Fyrir staðhæfingum sínum um efni þess samnings beri stefnandi alla sönnunarbyrði.

Hafi stefnandi gert samning við stefndu, sé ljóst, að sá samningur hafi

ekki verið ráðningarsamningur, heldur hafi verið verktakasamband milli aðila. Þetta sé ljóst m. a. af dskj. nr. 9, sem sé reikningur, út gefinn af stefnanda til Hótel Sögu. Á honum sé tala, sem feli í sér allar greiðslur, er stefnandi þurfi og vilji greiða, svo sem lífeyrissjóðsiðgjald, félagsgjald og þess háttar. Af þessu leiði, að allar tilvísanir stefnanda til ráðningarsamnings á dskj. nr. 8 á milli ríkissjóðs og Félags íslenskra leikara séu marklausar og án þýðingar. Auk þess séu samningsaðilar þar ríkið og félag leikara, og eigi stefndu enga aðild að þeim samningi. Sé ósannað, að efni téðs ráðningarsamnings hafi verið hluti samnings málsaðila. Verði stefndu því ekki bundnir við efni samningsins þegar af þeirri ástæðu. Þá sé og ljóst, að umsamin þóknun til stefnanda sé í engu samræmi við kaup og kjör skv. samningi á dskj. nr. 8.

Því er gersamlega mótmælt, að efni verksamnings aðila hafi verið það, sem stefnandi haldi fram. Gegn staðhæfingum stefndu sé vafalaust, að staðhæfingar stefnanda teljist ósannaðar. Mikilvægt sé, að fram komi, að verulegar efasemdir hafi verið um það með aðilum í upphafi samstarfsins, hvort stefnandi gæti í raun tekið þátt í skemmtidagskrá stefndu sökum starfa sinna í leikhúsinu. Hafi enda komið á daginn, að stefnanda hafi verið það ókleift, og kom það engum málsaðila á óvart.

Fullkomlega sé upplýst, að samningssamband aðila málsins hafi algerlega verið háð þeim fyrirvara, að stefnanda tækist að samræma vinnu sína í Þjóðleikhúsinu skemmtidagskrá stefndu. Megi segja, að deilan snúist í einfaldleika sínum einvörðungu um það, hvort stefndu hafi lofað stefnanda, að skemmtidagskráin hæfist alltaf kl. 22.00, svo að stefnanda gæfist tækifæri til þátttöku. Stefnandi haldi þessu fram í raun, þó að ekki sé það gert með þeim orðum. Fyrir þessari staðhæfingu sinni beri stefnandi sönnunarbyrði. Því sé eindregið mótmælt, að stefndu hafi gefið nokkurt slíkt loforð, enda ógerlegt af ástæðum, sem áður er lýst. Beri því að sýkna stefndu af öllum kröfum stefnanda.

Ekki liggi fyrir nægjanlega skýrgreint í sóknarskjölum málsins, á hvaða skaðabótasjónarmiðum stefnandi reisi kröfugerð sína. Sé krafa stefnanda grundvölluð á skaðabótum vegna ólögmætra slita á ráðningarsamningi, sé ljóst, að stefnandi eigi ekki rétt á skaðabótum úr hendi stefndu nema því aðeins, að sýnt sé fram á, að stefnandi hafi verið án atvinnu og ekki getað aflað sér tekna. Þá beri stefnanda skv. meginreglum skaðabótaréttar að reyna að takmarka tjón sitt eftir fremsta megni.

Óumdeilt í málinu sé, að stefnandi hafi verið í fullu starfi hjá Þjóðleikhúsinu á þeim tíma, sem um ræði. Þá muni stefnandi hafa tekið að sér ýmis aukastörf á því tímabili, sem krafist sé bóta fyrir, og því ljóst, að stefnandi

hafi einskis misst í tekjum, nema síður sé. Sé því ekki grundvöllur til þess að fallast á fjárkröfu stefnanda, jafnvel þótt fallist yrði á, að stefndu bæru bótaábyrgð gagnvart stefnanda. Skori því stefndu á stefnanda að leggja fram óyggjandi gögn um tekjur sínar tímabilið mars til og með maí 1995 og jafnframt, hvaða störfum hún hafi sinnt öll laugardagskvöld á þessu sama tímabili.

Sé krafa stefnanda reist á ólögmætri uppsögn verksamnings millum aðila málsins, sé og ljóst, að stefnandi verði að sýna fram á raunverulegt fjárhagstjón. Þá verði að taka tillit til sjónarmiða compensatio lucri cum damno við mat á tjóni stefnanda. Ljóst sé, að stefnandi hafi ekki staðið við sinn hluta verksamnings og beri af þeim sökum engan kostnað af samningnum eftir 4. mars 1995. Tjón stefnanda í þessu tilfelli verði því aðeins sá nettóhagnaður, sem stefnandi kunni að hafa haft af samningnum að frádregnum kostnaði, svo sem útlögðum kostnaði af búningum (saumi, hreinsun o. þ. h.), förðun, ferðakostnaði til og frá Hótel Sögu, reiknuðu endurgjaldi vegna vinnuframlags, félagsgjalda o. þ. h.

Fjárkrafa stefnanda sé því vanreifuð og ekki dómtæk, eins og hún liggi fyrir í málinu.

Að því er varði miskabótakröfu stefnanda, er henni mótmælt sem rakalausri og án nokkurs stuðnings í gögnum málsins. Stefndu benda á, að ekki geti farið saman að krefjast miskabóta vegna ólögmætra slita á samningi um verk og hins vegar miskabóta vegna þess, að auglýsing um þátttöku stefnanda í verkinu teljist skerðing á listamannsheiðri stefnanda, en miskabótakrafan sé rökstudd með því, að stefndu hafi „misnotað“ nafn stefnanda í fjölmiðlum og „vegið að listamannsheiðri“ hennar með þeim hætti. Þessi rökstuðningur sé fráleitur og krafa þessi algjörlega tilefnislaus. Nú sé það svo, að þegar stefnandi hafi getað tekið þátt í skemmtidagskrá stefndu, hafi sú þátttaka verið auglýst með venjulegum hætti í dagblöðum. Ekki sé því borið við, að þær auglýsingar hafi vegið að listamannsheiðri stefnanda sem slíkar. Eftir að ljóst hafi orðið, að stefnandi gat ekki tekið þátt í dagskrá stefndu, hafi birst auglýsingar með nafni stefnanda fyrir mistök Morgunblaðsins, sem hafði ekki leiðrétt auglýsinguna m. t. t. stefnanda. Um það verði stefndu ekki kennt, enda alls ekki ætlun þeirra að upplýsa gesti á skemmtun sinni um annað en staðreyndir.

Þá sé rétt að hafa í huga efni auglýsinganna á dskj. nr. 4, en þar segir um stefnanda: „Leik- og söngkonan Ólafía Hrönn Jónsdóttir slæst í hópinn, tekur lagið og slær á létta strengi“, sbr. Morgunblaðið 9. og 16. mars 1995.

„Skemmtisaga vetrarins, Ríó-tríó, Ólafía Hrönn og o. fl. fara á kostum,“ sbr. Morgunblaðið 11. mars 1995.

Ekki verði með nokkrum hætti séð annað en auglýsingar séu stefnanda mjög til hróss. Hafi stefnandi fengið af þeim góða kynningu án endurgjalds, sem án vafa hafi nýst henni í skemmtiiðnaðinum.

Málsástæður og lagarök stefnda Hótel Sögu hf.

Af hálfu þessa stefnda er því haldið fram, að stefnandi hafi ekki verið starfsmaður Hótel Sögu hf. og ekki ráðin til vinnu á vegum stefnda, heldur sennilegast af meðstefndu. Af þessu leiði, að sýkna verði Hótel Sögu hf. vegna aðildarskorts, sbr. 16. gr., 2. tl., eml.

Niðurstaða.

Lagður hefur verið fram í málinu verksamningur, dags. 21. janúar 1995, milli stefndu Hótel Sögu hf. annars vegar og Ágústs Atlasonar, Helga Péturssonar og Ólafs Þórðarsonar hins vegar. Þar kemur fram, að félagar Ríó-tríós tóku að sér flutning skemmtidagskrár í Súlnasal Hótel Sögu tímabilið 18. febrúar – 13. maí 1995 með framlengingu, ef markaður yrði til. Samkvæmt 2. gr. samningsins skyldi Hótel Saga greiða félögum Ríó-tríós ákveðna þóknun fyrir hverja sýningu. Af samningnum verður ekki ráðið, að Hótel Saga hafi samkvæmt honum tekið að sér að greiða einstökum listamönnum, er kynnu að taka þátt í sýningunni með Ríó-tríói. Þá hefur stefnandi borið fyrir dómi, að hún hafi átt fund með félögum Ríó-tríós og Birni Björnssyni og Björn tjáð sér, að hún ætti að semja við Ríó-tríó um launin, en óumdeilt er, að Björn Björnsson kom fram í máli þessu gagnvart stefnanda sem umboðsmaður Ríó-tríós, sbr. bókun við munnlegan flutning málsins. Verður því ekki séð af því, sem fram hefur komið í málinu, að Hótel Saga hf. hafi átt þátt í ráðningu stefnanda eða samið við hana um launakjör. Ber því að fallast á sýknukröfu þessa stefnda í málinu.

Upplýst er, að á komst samningur á milli stefnanda og stefnda Ríó-tríós. Deilt er um það í málinu, hvert efni hans var. Stefnandi heldur því fram, að hún hafi verið ráðin til þess að taka þátt í sýningum út maímánuð 1995. Af hálfu Ríó-tríós er því hins vegar haldið fram, að þátttaka hennar í sýningunum hafi einungis verið til reynslu, þ. e. til þess að sjá, hvort sýningin gengi upp með tilliti til þátttöku stefnanda í leiksýningum í Þjóðleikhúsinu þessi sömu kvöld.

Óumdeilt er, að Birni Björnssyni var af hálfu Ríó-tríós falið að leita til stefnanda um, að hún tæki þátt í umræddri skemmtidagskrá. Í framburði Björns fyrir dómi kom fram, að honum var um það kunnugt, að stefnandi var þá að æfa fyrir verkið Taktu lagið, Lóa, í Þjóðleikhúsinu, en leikritið var frumsýnt einni viku á undan frumsýningu á Hótel Sögu. Bar Björn, að hann hefði fengið upplýsingar hjá leikstjóra stefnanda og þjóðleikhússtjóra, sem hefðu gefið þeim ástæðu til þess að trúa, að tímasetningar gætu staðist, en síðar, eftir frumsýningu leikritsins, hafi það komið í ljós, að húsið gæti ekki sætt sig við, að beðið væri eftir einum þátttakanda.

Samkvæmt framansögðu lá það fyrir, er samningur var gerður við stefn-

anda um þátttöku í skemmtidagskránni, að hún var bundin við sýningar í Þjóðleikhúsinu. Telja verður því, að stefndu hafi tekið áhættuna af því, að tímaáætlanir stæðust ekki. Stefndu hefur ekki gegn andmælum stefnanda tekist að sýna fram á, að í samkomulagi málsaðila skyldu einhverjir fyrirvarar gilda í þessu sambandi. Samkvæmt því, sem fram hefur komið í málinu um slíkar sýningar, þykir stefnandi hafa gert sennilegt, að hún ætti samkvæmt samkomulagi aðila að taka þátt í sýningum út maímánuð.

Stefndu riftu samningi sínum við stefnanda og bera það fyrir sig, að stefnandi hafi ekki getað efnt samninginn. Telst þetta með öllu ósannað, og hafa stefndu hvorki með framburði vitna né öðrum hætti getað sýnt fram á, að þær tvær sýningar, er stefnandi tók þátt í, hafi ekki getað hafist á eðlilegum tíma eða þurft hafi að bíða eftir stefnanda, en stefnandi bar hér fyrir dómi, að hún hefði þurft í bæði skiptin að bíða í 15 mínútur, áður en hún komst að í sýningunni með sitt atriði.

Ber því að fallast á, að stefndu hafi með ólögmætum hætti rift samningi sínum við stefnanda.

Fyrir liggur, að samkvæmt samningi aðila skyldi stefnandi fá greiddar 30.000 kr. fyrir hverja sýningu. Fallast ber á, að stefnandi hafi með riftun stefndu á samningnum orðið af hagnaði, sem hún annars hefði haft af sýningunum. Ber því að taka til greina bótakröfu hennar, að fjárhæð 390.000 kr., en fjölda sýninganna hefur ekki verið mótmælt af hálfu stefndu.

Enda þótt þátttaka stefnanda hafi verið auglýst í sýningunni, eftir að hún hætti þar þátttöku, þykir hún ekki, eins og auglýsingum var háttað, hafa sýnt fram á, að þær hafi skaðað listamannsheiður hennar eða að um misnotkun hafi verið að ræða. Ber því að hafna miskabótakröfu stefnanda.

Eftir þessari niðurstöðu ber stefndu Ágústi Atlasyni, Helga Péturssyni og Ólafi Þórðarsyni að greiða stefnanda málskostnað, sem ákveðst 100.000 kr. Virðisaukaskatts á málflutningsþóknun er ekki krafist.

Eftir atvikum þykir rétt, að stefndi Hótel Saga hf. beri sinn kostnað af máli þessu, sömuleiðis Björn Björnsson, sem upphaflega var stefnt í málinu.

Kristjana Jónsdóttir héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndu Ágúst Atlason, Helgi Pétursson og Ólafur Þórðarson greiði stefnanda, Ólafíu Hrönn Jónsdóttur, 390.000 kr. með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 21. apríl 1995 til greiðsludags og 100.000 kr. í málskostnað.

Málskostnaður gagnvart Hótel Sögu hf. og Birni Björnssyni fellur niður.